

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Store Vildmose

Natura 2000-område nr. 12
Habitatområde H12

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015. Store Vildmose
Natura 2000-område nr. 12
Habitatområde H12

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, Store Vildmose

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Ø
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-075-0

ISBN nr.

978-87-7091-076-7

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Højmose under tilgroning

Fotograf: Nordjyllands Amt

Resume:

Natura 2000-plan for Store Vildmose (nr. 12). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	6
Områdebeskrivelse	7
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	12
<i>Vurdering af tilstand</i>	12
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	15
Målsætning	17
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	18
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	19
<i>Modstridende interesser</i>	20
Indsatsprogram	21
<i>Generelle retningslinjer</i>	22
<i>Konkrete retningslinjer</i>	23
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	24
Sammenhæng og synergi med vandplan	24
Strategisk miljøvurdering	24
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	25
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler	26
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	27
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	30

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

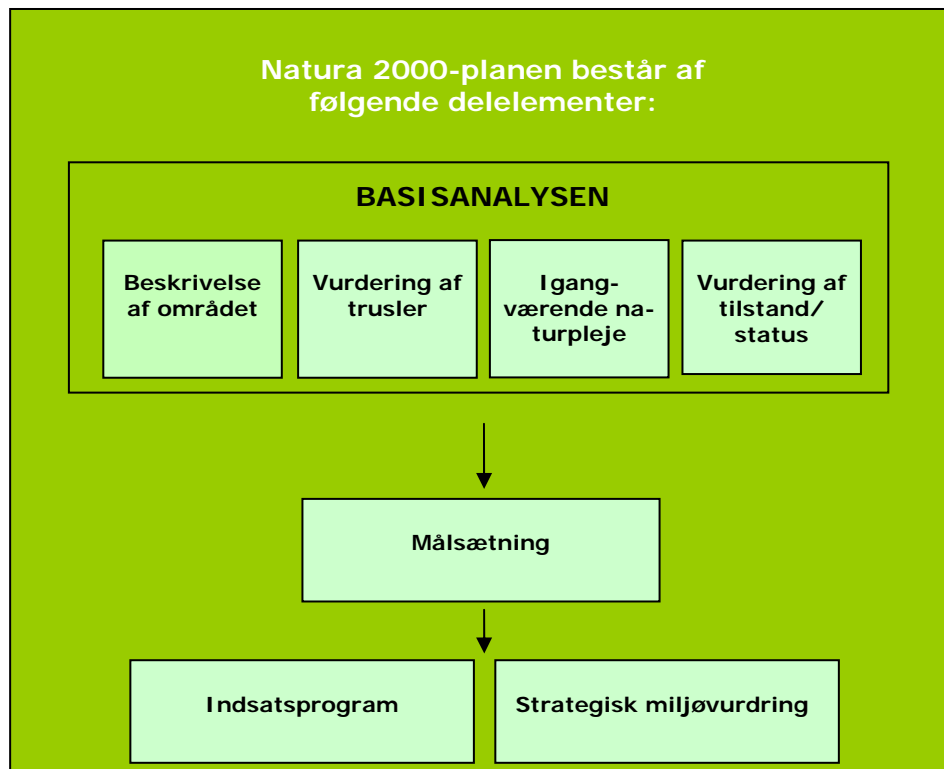
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Limfjorden og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 1853 hektar og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H12. På Naturstyrelsens hjemmeside (www.naturstyrelsen.dk) samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. H12		
Naturtyper:	* Indlandssalteng (1340)	Urtebræmme (6430)
	Næringsrig sø (3150)	* Højmose (7110)
	Brunvandet sø (3160)	Nedbrudt højmose (7120)
	Vandløb (3260)	Hængesæk (7140)
	Tør hede (4030)	Rigkær (7230)
	* Surt overdrev (6230)	Ege-blandskov (9160)
	Tidvis våd eng (6410)	Stilkeke-krat (9190)
		* Skovbevokset tørvemose (91D0)
Arter:	Hedepletvinge (1065)	Odder (1355)
	Havlampret (1095)	

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Området består af resterne af den vidtstrakte højmose Store Vildmose, samt af mindre tilstødende engarealer og enkelte lave morænebakker. Hele området er dannet på stenalderhavets hævede havbund. De mere eller mindre tilgroede rester af den oprindelige højmose, findes i den nordlige og vestlige del af denne.

Områdets højmosepartier er af national betydning i kraft af, at de udgør nogle af de største sammenhængende arealer med aktiv højmose i Danmark. Der er ligeledes store områder med nedbrudt højmose og skovbevokset tørvemose. Flere af disse områder rummer gode muligheder for genopretning af aktiv højmose. I området findes desuden mindre, men på nationalt plan værdifulde forekomster af en række naturtyper tilknyttet den unikke høslet-eng ved Stavad Enge, herunder den sjældne indlandssalteng, tidvis våd eng samt rigkær og sure overdrev. Af andre naturtyper i området kan nævnes en sandet morænebakke med blandet løvskov og hede.

*Lysåben aktiv højmoser, bagerst ses skovbevokset tørvemoser og lidt spredning af dun-birk ind på højmoseflader. Th. en af de typiske tørvemoser for området: Rød tørvemos (*Sphagnum magellanicum*). Foto: Tage Burholt.*

I området findes en god bestand af odder. Desuden rummer Ryå en af de bedste lokaliteter i landsdelen for havlampret. Dagsommerfuglen hedepletvinge, har tidligere levet i området, men er ikke fundet inden for de sidste 15 år.

Området rummer et værdifuldt fugle- og dyreliv og en del sjældne planter. I højmoserne findes bl.a. bestande af de rødlistede arter multebær og langbladet soldug. Engarealerne rummer en ynglebestand af engsnarre, som er den eneste danske ynglefugl, der er rødlistet på europæisk plan.

Indlandssalteng foto: Bjarke Huus Jensen.

Natura 2000-plan

I basisanalyserne for Natura 2000-området Store Vildmose findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se [Naturstyrelsens hjemmeside](#)

Natura 2000-området ligger i Jammerbugt og Brønderslev Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandområde Limfjorden.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirking vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering udgør en trussel mod habitatnaturtypen aktiv højmose. Naturtypen har tidligere været meget mere udbredt i området, og der har været sammenhæng mellem de tilbageværende forekomster. Størstedelen af arealerne med habitatnaturtyperne nedbrudt højmose og skovbevokset tørvemose har tidligere været aktiv højmose.

Fragmentering er en trussel mod det lille areal med indlandssalteng.

Fragmentering er også en trussel mod hedepletvinge, idet der er langt til det nærmeste levested. Arten er sidst fundet i området 1990 – 1993.

På grund af for lidt gydegrus i vandløbet er der få egnede gyde- og levesteder endvidere en væsentlig trussel mod havlampret i Natura 2000-området.

Næringsstofbelastning fra luften udgør en trussel mod de kvælstoffølsomme naturtyper. For alle arealer med habitatnaturtyperne aktiv højmose (inklusiv arealer med brunvandet sø og nedbrudt højmose, der anses for potentiel aktiv højmose), hængesæk, tør hede, surt overdrev samt næsten 1/3 af området med tidvis våd eng overskrides den luftbårne deposition laveste ende af intervallet for tålegrænsen. Laveste ende af intervallet for tålegrænsen er overskredet for alle skovnaturtyper i Natura 2000-området, og for skovbevokset tørvemose er den højeste ende af intervallet for tålegrænsen overskredet for 2/3 del af arealet.

Natura 2000-plan

Habitatnaturtyperne i Store Vildmose-området er omgivet af intensivt dyrkede arealer. Som konsekvens heraf er næringsbelastning i form af randpåvirkning en trussel for alle habitatnaturtyperne men især for områderne med højmose samt den sjældne indlandssalteng.

Pesticider og gifte fra dyrkede arealer kan påvirke tilstødende habitatnaturtyper negativt.

Tilgroning i Store Vildmose-området er langt overvejende et problem forårsaget af afvanding, tørveindvinding og næringstofberigelse med luftbåren kvælstof.

Tilgroning med høje græsser og urter er en trussel i områder med habitatnaturtyperne indlandssalteng, tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng, rigkær og hængesæk, heriblandt på størstedelen af arealet med høslet-engen.

Tilgroning med træer og buske er en trussel i områder med aktiv højmose samt nedbrudt og sekundær skovbevokset tørvemose. For højmosearealerne er tilgroning med birk omfattende. Hvis udviklingen ikke vendes, vil alle højmosearealer i området formodentligt udvikles mod skovbevokset tørvemose. Udover højmosearealerne er tilgroning med træer og buske en trussel i områder med habitatnaturtyperne tør hede, surt overdrev og tidvis våd eng; dog ikke på arealet med høslet.

For hedepletvinge er tilgroning i Store Vildmose-området en trussel, idet arten kræver et levested, hvor vegetationen er lysåben og lavtvoksende med en stor bestand af værtsplanten djævelsbid.

Invasive arter som nåletræer, bl.a. bjerg-fyr er en trussel mod områdets naturtyper, især højmosearealerne.

Uhensigtsmæssig hydrologi. Unaturlige vandstandsforhold som følge af afvanding er en akut trussel, som medfører fremadskridende forringelser i områder med aktiv højmose inklusiv områder med nedbrudt og skovbevokset tørvemose. Afvanding er desuden en trussel for habitatnaturtyperne tidvis våd eng og rigkær i området med høslet-engen.

Højmoseflade under tilgroning med nåletræer, bl.a. sitka-gran. Foto: Tage Burholt.

Uhensigtsmæssig drift. Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til andre træarter.

Grødeskæring og vandløbsoprensning er en trussel mod habitatnaturtypen vandløb med vandplanter.

Igangværende pleje og genopretning

Hele området er fredet. Nordjyllands Amt har udformet en plejeplan for en del af området. Plejeplanen har omfattet fældning af træer og buske, samt slåning af græs omkring trædestenene ved Bjerget.

Arealet med stilkegekrat er omfattet af en egekrataftale.

Det skal nævnes, at Stavad-Engen er Danmarks største sammenhængende og kontinuert slåede høslet-eng.

Naturstyrelsen har udført knusning af birkeopvækst, samt lukning af grøfter.

Lodsejer udfører plukhugst på det nordlige højmosseareal.

Jammerbugt Kommune plejer området omkring trædestenene.

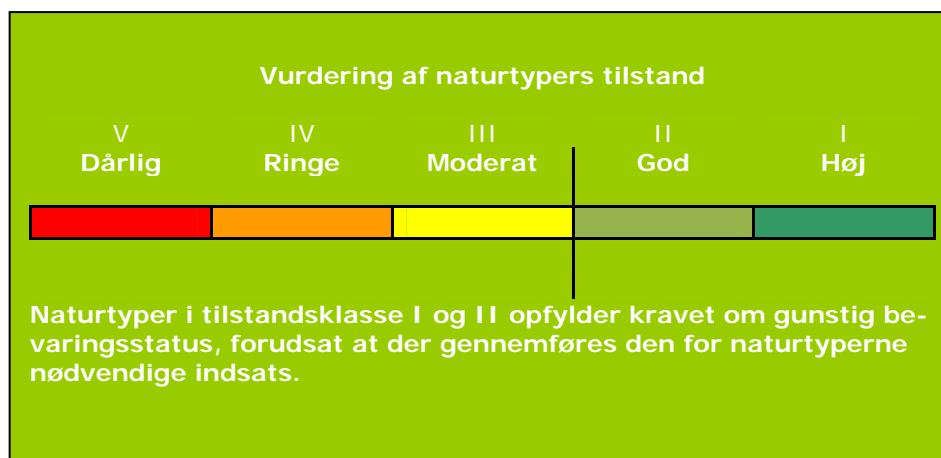
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper, der er kortlagt i basisanalyserne. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m, og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. Både artsindekset og strukturindekset har værdier mellem 0 og 1 på referenceskalaen, hvor 1 er den bedste naturtilstand, og 0 er den dårligste. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Strukturindeks og artsindeks vægtes sammen til et samlet naturtilstandsindex, der beskriver habitatnaturtypens samlede natur/skovtilstand på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

Natura 2000-plan

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Af figur 4 fremgår det, at størstedelen af de lysåbne naturarealer i Store Vildmose-området har ugunstig naturtilstand, mens hele arealet med skovnatur har gunstig skovtilstand.

I det følgende nævnes eksempler på de bagvedliggende data for tilstandsvurderingerne:

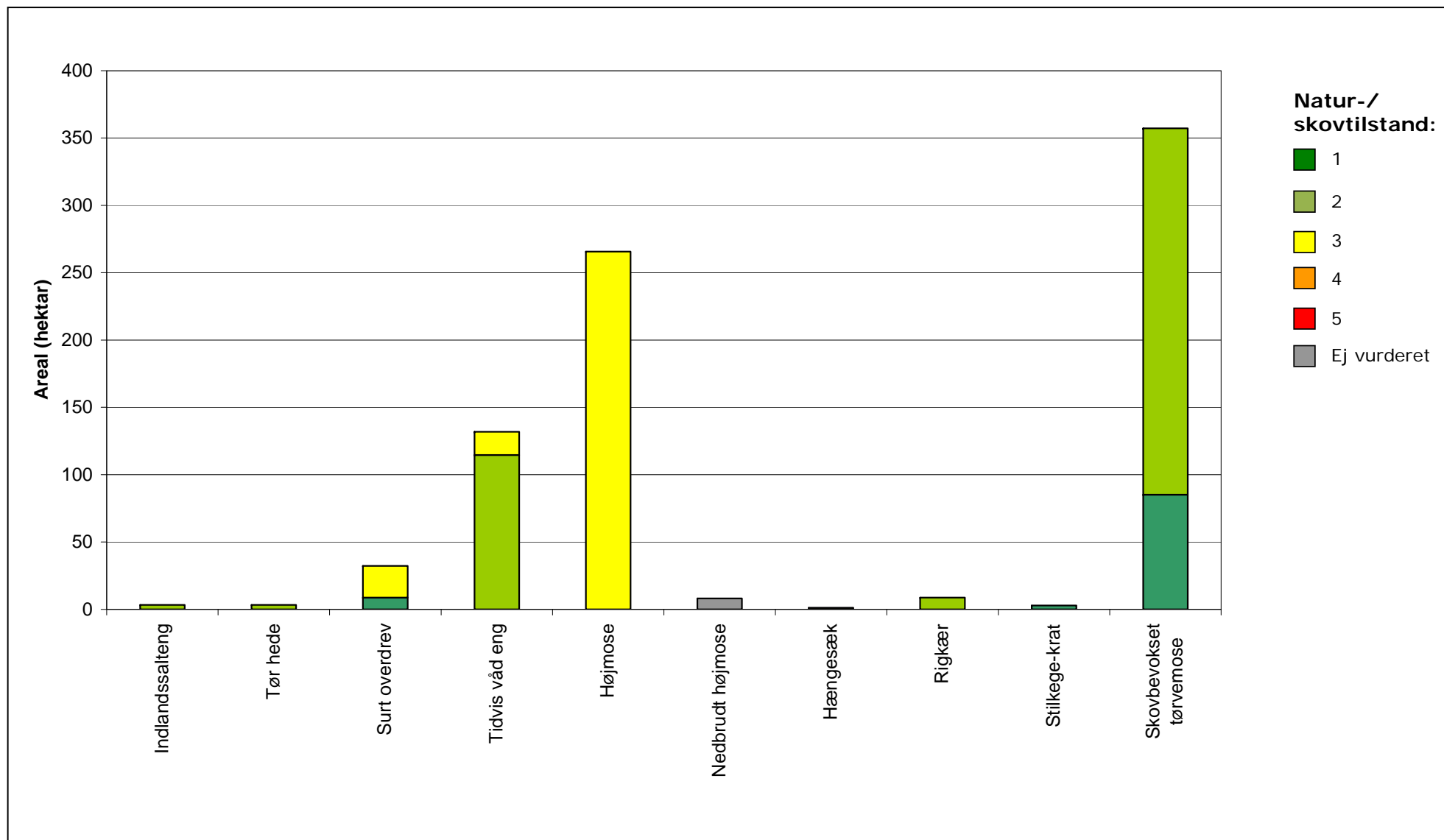
På arealerne med aktiv højmose er artstilstanden høj (klasse I). Strukturtilstanden på arealerne er til gengæld utilfredsstillende, idet de er vurderet til moderat strukturtilstand (klasse III). Dette kan henføres til problemer med afvanding og tilgroning.

Da artspuljen er til stede i området, er der et stort potentiale for etablering af aktiv højmose med høj naturtilstand, hvis strukturerne forbedres i tide.

Høslet-engen i Store Vildmose-områdets nordvestlige hjørne omfatter habitatnaturtyperne indlandssalteng, tidvis våd eng, surt overdrev og rigkær. I dette område har arealerne god artstilstand (klasse II), mens strukturtilstanden er høj til moderat (klasse I-III).

For disse forekomster gælder, at tilgroning ikke er det store problem, men der er problemer med afvanding og gødskningskader og arealerne indeholder da heller ikke det store antal arter, som er typiske for de pågældende naturtyper.

Natura 2000-plan

Figur 4. Natur-/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Natura 2000-plan

Af figur 4 fremgår det, at størstedelen af de lysåbne naturarealer i Store Vildmose-området har ugunstig naturtilstand, mens hele arealet med skovnatur har gunstig skovtilstand.

I det følgende nævnes eksempler på de bagvedliggende data for tilstandsvurderingerne:

På arealerne med aktiv højmoser er artstilstanden høj (klasse I). Strukturtilstanden på arealerne er til gengæld utilfredsstillende, idet de er vurderet til moderat strukturtilstand (klasse III). Dette kan henføres til problemer med afvanding og tilgroning.

Da artspuljen er til stede i området, er der et stort potentiale for etablering af aktiv højmoser med høj naturtilstand, hvis strukturerne forbedres i tide.

Høslet-engen i Store Vildmose-områdets nordvestlige hjørne omfatter habitatnaturtyperne indlandssalteng, tidvis våd eng, surt overdrev og rigkær. I dette område har arealerne god artstilstand (klasse II), mens strukturtilstanden er høj til moderat (klasse I-III).

For disse forekomster gælder, at tilgroning ikke er det store problem, men der er problemer med afvanding og gødskningskader og arealerne indeholder da heller ikke det store antal arter, som er typiske for de pågældende naturtyper.

Der findes i alt ca 33 søer og vandhuller i området, hvoraf 2 brunvandede søer med et samlet areal på knap 0,2 ha, er blevet tilstandsvurderet.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på [Naturstyrelsens hjemmeside](#) under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

Natura 2000-plan

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Ingen af naturtyperne eller arterne på udpegningsgrundlaget

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Indlandssalteng på grund af randpåvirkning fra dyrkede arealer og tilgroning.
- Tør hede og surt overdrev på grund af tilgroning, og at den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet.
- Tidvis våd eng på grund af tilgroning, afvanding, og at den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på næsten en tredjedel af arealet.
- Højmose, brunvandet sø, nedbrudt højmose og sekundær skovbevokset tørvemose på grund af afvanding, tilgroning, randpåvirkning fra dyrkede arealer, og at den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet. Prognosen for aktiv højmose er også ugunstig fordi over 25 % af arealerne er i strukturklasse III-V.
- Hængesæk på grund af tilgroning og at den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet.
- Riggær på grund af afvanding og randpåvirkning fra dyrkede arealer og fordi over 25 % af arealerne er i strukturklasse III-V.
- Stilkeke-krat og skovbevokset tørvemose på grund af, at den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet.
- Hedepletvinge på grund af manglende fund ved eftersøgning og uegnede levesteder med tilgroede og fragmenterede djævelsbidbestande

Prognosen er ukendt p.g.a. manglende datagrundlag for:

- Næringsrig sø og vandløb
- Urtebræmme
- Egebland-skov (er ikke fundet)
- Havlampret og odde.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i Skov- og Naturstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Baggrund for overordnet målsætning:

I Store Vildmose-området er der særlig fokus på naturtypen aktiv højmose. Aktiv højmose er en truet naturtype og områdets højmosepartier er af stor betydning i kraft af at de udgør nogle af de største sammenhængende arealer med aktiv højmose i Danmark. Arealet med aktiv højmose udgør således over 5% (8,9%) af naturtypens samlede areal i den kontinentale region. Arealet med skovbevokset tørvemose udgør ligeledes over 5% (10,5%) af naturtypens samlede areal i den kontinentale region. Store Vildmose var tidligere Danmarks største højmose, og Natura 2000-området indeholder potentiale for udvidelse af den aktive højmoses areal på områder, der på nuværende tidspunkt er registreret som nedbrudt højmose, skovbevokset højmose og brunvandet sø, men som tidligere har været aktiv højmose.

I området med høslet-eng ved Stavad Enge findes en mosaik af naturtyperne surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær. Der er fokus på de truede naturtyper tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær.

I området er der desuden fokus på den truede art hedepletvinge.

Naturtypen indlandssalteng er i den kontinentale region kun på udpegningsgrundlaget i to habitatområder i Danmark ("få forekomster"), og arealet i Store Vildmose-området udgør over 5% (16,9%) af naturtypens samlede areal i den kontinentale region i Danmark. Området med indlandssalteng ofres derfor særlig opmærksomhed.

- *Det overordnede mål for Natura 2000-området er: at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget opnår gunstig bevaringsstatus. Dette indbefatter, at Store Vildmose-området rummer store områder med aktiv højmose med høj naturtilstand. Naturtypens areal øges ved genopretning fra arealer med nedbrudt højmose og skovbevokset højmose, som nedprioriteres.*

Høslet-engen ved Stavad Enge med naturtyperne indlandssalteng, surt overdrev, rigkær og tidvis våd eng sikres. Arealer med skovbevokset tørvemose og de truede naturtyper sikres.

Der sikres velegnede levesteder for hedepletvinge samt for odder og havlampret.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en lav næringsstofbelastning, en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi, samt optimal drift og pleje.

Karakteristiske arter fra højmosen: muldebær (tv.) og langbladet soldug (th.) foto: Tage Burholt.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Store Vildmose:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til na-*

tur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.

- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for områdets udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for nedennævnte bestandstal eller – for arter uden bestandstalsmål – grundlag for tilstrækkeligt egnede yngle- og fourageringsområder.*
- *Arternes levesteder sikres grundlag for opretholdelse af levedygtige bestande med mulighed for genudveksling mellem delpopulationer, samt nyetablering af delpopulationer.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt. Dette drejer sig om arealerne med aktiv højmose.*
- *Velegnede levesteder for hedepletvinge bør udvides og sammenkædes, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med aktiv højmose bør øges på bekostning af arealerne med nedbrudt tørvemose, sekundær skovbevokset tørvemose og brunvandet sø.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Aktiv højmose er en prioriteret naturtype som på nationalt og regionalt niveau har haft en stor tilbagegang. I bilag 1 i By- og Landskabsstyrelsen, nov 2009: "Natura 2000-retningslinier for målfastsættelse og indsatsprogram" er aktiv højmose derfor opført som en truet naturtype. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealet af naturtypen.

I Store Vildmose-området har der tidligere været meget større sammenhængende arealer med aktiv højmose. Afvanding, opdyrkning og tilgroning har de seneste omkring 100 år reduceret arealet kraftigt, og områder der tidligere var aktiv højmose er i dag nedbrudt højmose eller skovbevokset højmose. Der er gode muligheder for at genskabe tidligere forekomster af aktiv højmose ved rydning af skov og etablering af hensigtsmæssig hydrologi.

Aktiv højmose under omdannelse til skovbevokset tørvemose. Det er primært dun-birk, der breder sig. Foto: Tage Burholt.

Forøgelse af arealet med aktiv højmose vil betyde en indskrænkning af arealet med habitatnaturtyperne nedbrudt højmose og skovbevokset tørvemose. Arealreduktion gælder særlig ung tilgroningsskov med skovbevokset tørvemose. Ældre skovbevokset tørvemose som ved Ryssensgrave bevares.

Søtypen brunvandet sø nedprioriteres til fordel for aktiv højmose, idet størstedelen af søerne er kunstigt skabte som følge af tørvegravning, og da søerne ved fri succession vil udvikle sig til hængesæk og derpå højmose.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet, der bygger på de 4 sigtelinjer, beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredsskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de

kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter Sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i områder med rigkær og tidvis våd eng. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.*
- 1.3 *De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb sikres gode fysiske forhold og kontinuitet. Denne indsats sikres via vandplanlægningen. Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.4 *Der sikres velegnede levesteder samt tilfredsstillende foudrageringsmuligheder for hedepletvinge, odder og havlampret*
- 1.5 *Der sikres velegnede levesteder samt tilfredsstillende foudrageringsmuligheder for odder og havlampret.*

- 1.6 *Invasive arter som bjerg-fyr bekæmpes og deres spredning forebygges efter bedst kendte viden.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter Sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Egnede levesteder for hedepletvinge udvides.*

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.*

Indsatser efter Sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Arealer med nedbrudt højmoser og tilgroningsarealer med skovbevokset tørvemoser udlægges til aktiv højmoser. Indsats vedrørende omdriftsarealer, § 3-arealer og forbedring af hydrologien af hensyn til højmosen udskydes til 2. planperiode. I 1. planperiode gennemføres et forprojekt, som kan belyse forskellige alternative projektmuligheder.*
- 4.2 *Det samlede areal med indlandssalteng, tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær sikres eller i fremgang.*
- 4.3 *Velegnede levesteder for hedepletvinge udvides og sammenkædes, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.

Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

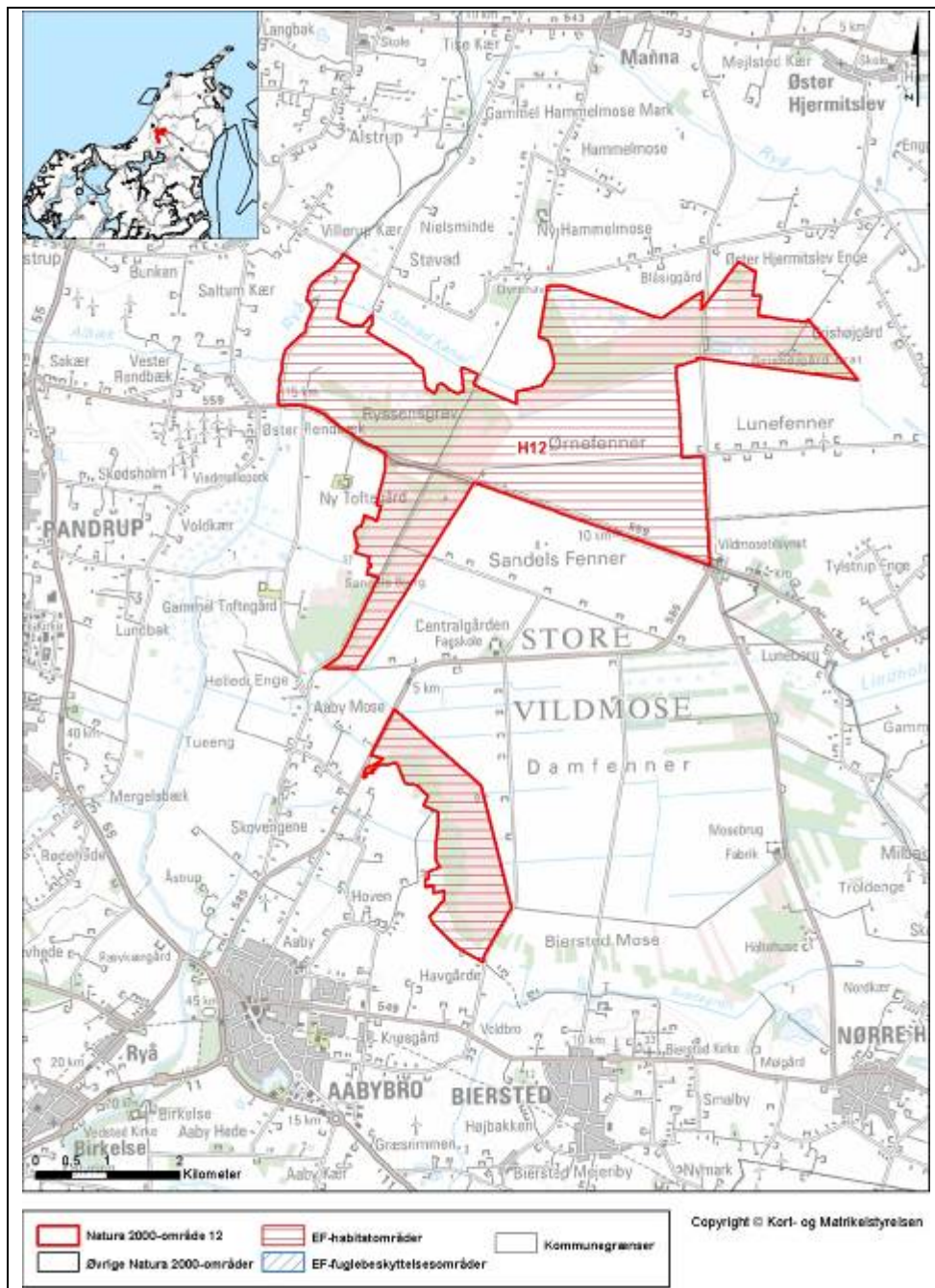
Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt være afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 12

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område Store Vildmose, N12

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2 - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område.

Se www.naturstyrelsen.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne er forelagt og godkendt af Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødsning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egesko-

ve ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter. Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således

en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sorterterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinsskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen
Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N12 Store
Vildmose

- kan læses på Naturstyrelsen hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område

Natura 2000-plan

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk